

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

V. An possit dari corpus omnino simplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

propter quam repugnet totum, quorum vtrique pars sit æquæ actiua, & passiua in ordine ad operationes, quia omnes ab vtraque indiuisibiliter actiue procedunt, & in eisdē indiuisibiliter recipiuntur, vt multi tenent contingere de facto in composito materiali, quarum actiones à toto indiuisibiliter procedere, & in toto indiuisibiliter recipi existimant. Qui constituebant rationem materiæ in radicali impenetratione, rationem apparentem non inuenient ad negandum compositum cuius vtraque pars æquæ sit impenetrationis radix, in quo neutra habebit rationem formæ, neque materiæ, ex hoc capite, quia vtraque materia, aut vtraque forma esse non potest, neque speciale constitutum materiæ, aut formæ in aliqua reperietur. Neque iuxta sententiam, quam tradidi de conceptu materiæ, & formæ potest inueniri ratio ad negandum compositum, cuius partes æquæ mutuò perficiantur in toto, quarum nulla specialiter perficiens, aut perfectibilis dici poterit, & ita rationem materiæ, aut formæ neutra habebit.

Obicit vtraque pars compositi, quod nos dicimus non constare materiâ, & formâ, esset actus primus compositi: ergo esset forma, quam semper Aristoteles definit per rationem actus primi. Vires relumet obiectio: ponamus illud compositum esse viuens organicum. Tunc sic: Quælibet pars illius compositi esset actus primus compositi organici potentia vitam habentis: ergo esset anima: ergo esset forma, cuius conceptus includitur in conceptu animæ: ergo totum illud constaret duplici formâ, quod absurdum est: ergo totum illud non est admittendum. Resp. nullam partē illius compositi futuram esse formam, quia in omniū opinione forma essentialiter dicit ordinem ad materiam, tanquam ad compartem: sed nulla pars diceret ordinē ad materiam tanquam ad compartem, vt supponit obiectio, quæ intendit probare vtramque partem futuram esse formam: ego nulla pars esset forma. Ad rationem respondeo Aristotelem definitisse formâ per actum primum potentie seu materiæ, & animâ per actum primū materiæ, quam multi volunt significari per particulam *corporis*, vel etiam si non significetur per illam particulam materiâ, sed totum compositum, anima & quælibet forma dicitur actus compositi, non quia compositum respiciat tanquam potentiam, sed quia illud constituit actuando potentiam seu materiam, & ita actus ille, qui tantum fuerit constitutus compositi, non dicitur actus alicuius potentie quam includat compositum, neque forma neque anima dici potest. Contra hoc totum obiectio aliam non inuenio, quam non soluerim, dum illius constitutionem explicui, & conceptus partium essentialium quas includit, exposui.

Moneo hoc totum non posse esse vegetabile, quia vtraque pars illius necessariò esset per creationem producenda, quia nullum præsupponeret subiectum, & ita non posset ab agenti creato, vel minima illius portio necessestariò creanda produci. Posset à Deo generari, & corrumpi ratione vnionis quæ posset non creari, sed educi ex altera parte in opinionem, quæ in hac virtute educiua existente, in altera parte rationem materiæ non constituit, & secundum eandem opinionem posset ex vtraque indiuisibiliter educi, quia per virtutem educiuiam communem vtrique parti neutra potest constitui materiâ respectu alterius. Quod si ex eo quod vnio educatur etiam ex vtraque parte, alteri earum velis conceptum materiæ, & formæ adherere, non ideo totum hoc exterminandum erit, facile enim dici poterit vnionem ex nullo præsupposito subiecto educi, sed creari. Si roges an corpus illud posset esse sensitiuum, Respondeo nullam inuenire repugnantiam in eo quod posset esse sensitiuum per sensationes diuersæ rationis, ab his quæ de facto sunt dependentes à materiâ.

P V N C T U M V.

An possit dari corpus omnino simplex.

§. I.

De compositione essentiali.

CORPORA, quæ de facto existentia cognoscimus per generationem, & corruptionem aliorum producta duplici constant parte essentiali, materiâ videlicet, & formâ, aliam insuper compositionem integralium partium habent, in quas diuidi possunt, de vtraque com-

positione inquiri, an ita sit de conceptu totius completi corporis, vt repugnet sine illa corpus aliquod inueniri. De compositione essentiali negatiuam partem defendit Hurtad. disp. 1. de cælo, sect. 1. qui putat non posse dari corpus completum carens materiâ & formâ. Affirmatiuam sententiam multi tenent apud Suar. qui illam amplectitur disp. 13. Metaph. sect. 10. & apud Conimb. lib. 1. de cælo. cap. 2. quest. 4. art. 1. qui sentiunt corpora cælestia hæc compositione carere, & de cælo saltem empyreo id multi defendunt: eidem sententiæ assentitur Arriaga, cum pluribus recentioribus, quam communem esse inter Scholasticos testatur Suarez supra.

Sentio posse dari corpus completum expers compositionis essentialis. Nonnulla sit conclusionis coniectura in rebus spiritualibus dari entitatem simplicem completam, sicut est Angelus; & incompletam, sicut est anima rationalis: ergo in rebus corporeis dabitur entitas simplex incompleta, sicut materiâ & formâ; & completa, quæ erit corpus hoc, quod propugnabo. Secundò sic arguo: Nulla est neque apparens repugnantia in hoc corpore: ergo est obiectum omnipotentie diuine; quæ ad omnia quæ contradictionem non inuoluunt se extendit: antecedens probandum est solutione argumentorum, quæ hoc corpus impugnant, idè ad illa venio antequam meam sententiam explicem de corpore compositione integrali carente.

Obicit primò Hurtadus: Corpus illud non potest esse vegetatiuum, quia vegetatio fit inter subiecta affecta qualitatibus contrariis, quæ sibi inuicem perniciem machinantur, corpus autem illud capax non esset harum qualitatum, quia qualitates ordinantur ad nouam formam introducendam in subiecto: sed corpus illud non esset capax nouæ formæ: ergo non esset capax qualitatum, quæ ad illam disponunt. Solutionem impugnatione præoccupat Hurtadus, asseritque illud corpus non posse ab intrinseco augeri sine corruptione substantiæ, sed per vnionem iam productæ, sicut augetur aqua, quod sic probat: Illa corpora augentur ab intrinseco, quæ ab intrinseco corrumpuntur, quia augmentatio est ad resarciendas partes deperditas per diminutionem. Respondeo, nullum esse inconueniens asserere corpus illud non fore vegetabile, id tamen non probat Hurtadus; ito solutioni quam ipse impugnare intendit, & impugnationi Resp. augmentationem non solum esse ad reparanda damna decretionis, sed absolute ad maiorem substantiam acquirendam, & ad perueniendum ad perfectum statum viuentis, vt patet in infantibus, in quibus substantia, quam per augmentationem acquirunt longè excedit illam, quam per diminutionem deperdunt.

Instat Hurtadus: Si corpus illud esset diuiduum, esset corruptibile, quia ita posset diuidi, vt diuisio perueniret ad partem minorem minimo requisito ad conseruationem: ergo si corpus illud esset diuiduum, esset corruptibile: aliam cum esset simplex, & completum esset incorruptibile: ergo esset corruptibile, & incorruptibile. Sic cum Arriaga interpretor Hurtadum num. 9. in quo vix perfectum sensum reddunt illius verba, culpâ credo Typographi, qui dum hæc in posteriori editione priori addidit, forsitan omisit aliquid, quo asseuerentur. Lege Hurtadum ab illis verbis *Item corpora diuidua*. Neque refert, ait Hurtadus, materiâ primam esse diuiduam, & non esse corruptibilem, quia materiâ prima in quacumque mensura diuisa potest acquirere aliam formam, cum qua possit conseruari sine maiori extensione. Instantiam hanc sic impugnat Arriaga: materiâ prima sub quacumque mensura minima potest conseruari cum aliqua forma: ergo potest dari corpus simplex, quod possit etiam in quacumque mensura conseruari: hæc redargutionem ita claram putat Arriaga, vt miretur potuisse concedi corpori composito ex materiâ, & formâ capacitatem diuisionis sine corruptibilitate, & id negari corpori simplici. Admirationem potest Arriaga deponere doctrinâ Hurtadi attentè inspectâ. Defendit Hurtadus corpus simplex necessariò viuens esse futurum, quod minimum ad sui generationem requirit. Ex quo inferitur illud corpus simplex non posse conseruari in quacumque minima extensione, compositum verò ex formâ, & materiâ potest esse non viuens, quia etiam si materiâ sit sub forma viuentis, & per diuisionem redigatur ad extensionem minorem minima requisitâ ad illam formam sustinendam, potest alia forma aduenire cum qua conseruetur, in illo autem viuenti simplici cum semper viuentis ratio esset conseruanda, semper retinenda esset extensio ad illam requisitâ.

Alio

5 Alio modo rationem Hurtadi impugno, in qua multa
difficilia, & nihil quod difficultatem ingerat inuenio. In
primis falsum est principium, quod supponit, scilicet,
omne corpus diuiduum esse corruptibile, calum enim
diuiduum est, & iuxta communem sententiam corrumpi
nequit, non enim ex eo quod sit diuisibile mathematicè
in partes, quibus constat, inferitur esse diuisibile physicè
ab agente naturali: quod si supponat corpus illud esse di-
uisibile, non solum mathematicè, sed etiam physicè, gra-
tis sibi hoc principium assumit. Neque ad defendendū cor-
pus hoc non esse diuisibile rationem aliquam desiderarem
præter illam, quam ipse adducit, si efficax esset, scilicet,
diuisionem fieri, per receptionem corruptibilium qualita-
tum, quarum incapax esset tale corpus, quo admissio ex
suis principis illius argumentum irritum sit; si enim diui-
sio faciendā est per receptionem qualitatum, quas corpus
hoc recipere nequit, rectè defendam ego corpus illud
physicè diuidi non posse, etsi aliis mathematicè diuisibile
sit. Malè ergo iuxta hæc principia inferit Hurtadus, corpus
hoc fore physicè diuisibile, ex eo quod esset diuisibile
mathematicè. Neque scio ex quo capite inferat Hurtadus
corpus simplex necessariò fore incorruptibile, nisi forsan
ex incapacitate qualitatum per quas necessariò faciendā
est corruptio, quo posito nullum illi principium superest,
ad probandum corpus illud fore diuisibile physicè, ne-
que corruptibile, vt nos trahat ad vtramque partem con-
tradictionis. Respondeo corpus illud posse esse corrupti-
bile, quia agens naturale poterit corrumpere vnionem in-
tegralem eductam ex partibus, quā corrupta corpus illud
sic certam extensionem requirit, non poterit subsistere, quia
per illam diuisionem destruitur minimum requisitum ad
sui conseruationem.

6 Contra hanc solutionem insurgit Arriaga n. 41. suā sen-
tentia efficaciter, sed non meā, sic argumentatur. Agens
naturale non potest destruere vnionem continuatiuam ni-
si separando partes, quæ antea erant vnitæ: ergo quando
destruit vnionem partium illas separat: ergo remanent se-
paratæ: ergo non corrumpuntur, id enim quod est ab alio
separatum corruptum non est. Respondeo separationem,
seu diuisionem partium duo dicere, corruptionem vnionis
& permanentiam partium carentium vnione, quam antea
habebant: agens, cui separatio, aut diuisio tribuitur tan-
tum præstat illud negatiuum, videlicet destructionem
vnionis inter partes, quæ postea ab aliā causa possunt con-
seruari, quam conseruationem non præstat, neque inten-
dit agens, quod vnionem destruxit, ac proinde destructā
vnione, ratione agentis quod illam destruxit poterunt
partes permanere, si sit agens potens illas sine vnione
conseruare, & tunc illud agens, quod vnionem destruxit
dicitur, partes illas separasse, vel poterunt destrui ex de-
fectu agentis, quod illas absque illa vnione conseruare
possit, & tunc agēs vnionem illarum corrumpens non di-
citur illas separasse, neque diuissse si separatio, & diuisio
sumantur, vt sonat, pro aliquo positio, sed tantum vnio-
nem destruxisse, quod contingit in nostro casu, in quo a-
gens naturale corrumpet vnionem, & in eodem instanti
in quo corrumpitur hæc, destruentur partes, quæ erant
vnitæ, & ita non poterunt dici separatæ seu diuissæ ex de-
fectu permanentiæ. Ex quo inferes antecedens illud,
agens naturale non potest destruere vnionem nisi separan-
do partes, falsum esse, quia separatio duo dicit, destructio-
nem vnionis, & conseruationem partium, quæ fuerāt vni-
tæ, quæ conseruatio non requiritur ad destructionem vnio-
nis, neque ad illam agens conducit, neque incumbit agēti,
quod vnionem destruit, & est omnino per accidens, vt hic
& nunc corrumpatur vnio, partes permāsuras esse corrup-
tā vnione. Vnde in nostro casu agens corrumpens integra-
lem vnionem corporis simplicis, sine qua partes illius nō
conseruarentur, neque vnionem immediatè, neque par-
tes, quæ erant vnitæ mediātè destrueret per separatio-
nem, seu diuisionem partium, sed præcisè per corruptio-
nem, seu per non esse vnionis.

7 Impugnat secundò hanc solutionem Arriaga: vnio illa
non potest destrui ab agenti naturali ex subtractione con-
cursus, quem non præstat, non ex defectu subiecti, quia
inde sequeretur vnionem destrui, quia destruitur subie-
ctum: non è contrario, quia destruitur vnio, vt intendit
exhibita solutio: non per formam contrariam: ego nullo
modo. Respondeo vnionem corrumpi posse per impressio-
nem impulsus recepti in partibus exigentis corruptionem

Franc. de Oueda, Philosoph. Tom. I.

talis vnionis, impossibilis cum illa, cuius impulsus
corpus illud esset capax, sicuti corrumpitur integralis
vnio materie primæ.

8 Ex hoc concludo corpus illud posse esse incorruptibile
& constans partibus vnitis, quas agens naturale non pos-
sit diuidere, quia illarum vnio est incorruptibilis respec-
tu agentis naturalis, sicuti vnio corporum, vel quia par-
tes immediatè, & per se essent vnitæ. Item posse dari cor-
pus simplex talis conditionis, vt destrui possit ab agente
naturali producente impulsus, ex vi cuius destrueretur
vnio requisita, vt habeat minimam extensionem, sine
qua corpus illud conseruari non posset, ex defectu cuius
vnionis destruerentur extrema, quæ sine illa subsistere non
possent. Dixi agens naturale posse destruere vnionem edu-
ctam ex partibus, vt iuxta principia arguentis solutio pro-
cederet, in mea verò sententia vnio creata potest destrui
ab agenti naturali, non physicè, sed producendo qualita-
tem, quæ exigat subtractionem actionis creatiuz, quæ Deus
illam conseruabat, si enim agens naturale exigere potest
creationem anime rationalis per dispositionum intro-
ductionem, cur non poterit exigere annihilationem moduli
vnionis integralis?

9 Argumentatur rursum Hurtadus: corpus illud non fore
sensituum, quia non constaret his quatuor qualitatibus, à
quibus sensationes dependent, & illarum species petunt
in subiecto, in quo recipiendæ sunt temperamentum cali-
dum, & humidum. Mirum est quam frigide contra hoc sim-
plex corpus agatur. Fatetur Hurtadus responderi posse cor-
pus hoc posse sentire per sensationes diuersæ speciei à no-
stris, quæ non dependerent à quatuor qualitatibus tempe-
ramento, & per species inditas à Deo, quæ non exige-
rent hoc temperamentum ex parte subiecti. Addo ego
corpus hoc posse sentire easdem qualitates, quas nos sen-
timus per species illarum, etiam si tales qualitates recipere
non posset, quia potentia sensitua potest frequenter senti-
re obiecta in extraneo subiecto recepta. Sed demus cor-
pus hoc non fore sensituum, quid tunc postea? Cœlestia
copora sensitua non sunt, & multi censent gaudere simpli-
citate, quam nos in hoc corpore indagamus.

10 Vltimò arguit Hurtadus: Si tale corpus esset possibile
esset nobilius animo rationali, & esset ignobilius; nobilius
quia esset actus simplex completus: quod dicit maiorem
perfectionem, quàm esse formam informantem: esset
ignobilius, quia anima rationalis habet operationes mul-
tò excellentiores, virtus enim intellectiua, & capacitas
videndi Deum essentialiter dicit perfectionem longè ex-
cellentiorē, quouis alio corpore. Idem argumentum pos-
set conficere Hurtadus, de quocumque composito mate-
riali respectu eiusdem anime rationalis. Vnde de musca
conficio argumentum, quod de corpore simplici conficit
Hurtadus, eadem omnino arguendi formā: Musca est enti-
tas completa, totumque substantiale completum, anima
rationalis est entitas incompleta, & pars ordinata ad com-
ponendum totum: sed maiorem perfectionem dicit esse
totum, quàm partem: ergo musca est perfectior animā ra-
tionali. Deinde est imperfectior, quia anima rationalis est
spiritualis capax videndi Deum, &c. ergo est perfectior
& imperfectior. Dices muscam esse entitatem compositam
& animam rationalem esse simplicem, & ita non rectè
argumentum procedere. Contra: Ego non comparo mus-
cam in ratione compositæ, aut simplicis cum anima ad pro-
bandum muscam esse perfectiorem, sed in ratione com-
pletæ, & incompletæ, in qua ratione musca excedit perfe-
ctionem animæ rationalis, etiam si excedatur ratione sim-
plicitatis, quam habet anima. Respondebis muscam non
esse absolute perfectiorem animā rationali, quia etiam si
illam excedat in ratione simplicitatis, quæ est longè ma-
ior perfectio quam habet musca, ex eo quod sit entitas
completa. Placet solutio, sed illam tibi sume. Corpus illud
præcisè si comparetur in ratione totius simplicis cum ani-
mā præcisè quatenus est forma, & entitas ex se inadæqua-
ta secundum hanc rationem vincit perfectionem animæ
rationalis, tamen absolute non est perfectius animā ratio-
nali, quia anima rationalis habet alia prædicata ratione
quorum longè maiori excessu vincit perfectionem illius
corporis, quàm vincitur ex eo, quod illa sit entitas incom-
pleta, & illud corpus simplex completum, & maior, minor-
ve perfectio physica huius entitatis respectu illius sumen-
da est, non ex vno, vel altero prædicato metaphysico, sed
ex omnibus, & ex tota entitate.

Q

Rem

11 Rem clarè vide in rebus aequè simplicibus : compara formam accidentalem spiritualementem, cum substantiali corporea, v. g. praesentiam Angeli cum forma equi, non rectè argueres. Praesentia Angeli est forma spiritualis : forma equi est forma materialis : forma spiritualis perfectior est materiali : ergo praesentia Angeli est perfectior forma equi. Rursus, praesentia Angeli est forma accidentalis : forma equi forma substantialis : forma accidentalis est imperfectior formae substantiali : ergo praesentia Angeli est imperfectior formae equi : ergo est perfectior, & imperfectior. Mala argumentatio, ad hoc enim ut concludatur, praesentiam Angeli absolute esse perfectiorem, non sufficit comparatio facta inter rationem spiritualitatis, sed debet fieri inter omnia praedicata, quae se tenent ex parte utriusque extremi, in quibus computatis excessibus, quibus mutuo exceduntur entitates secundum diversa praedicata, illa entitas absolute perfectior dicenda est, quae secundum plura excedit, quam exceditur. Sic in nostro casu corpus illud simplex excedit animam, quia est completum & compositionem non respicit, quam respicit anima : Exceditur quia anima est spiritualis & capax videndi Deum : computari debent illi excessus, & si maior fuerit, sicuti est de facto ille, qui se tenet ex parte animae, anima absolute perfectior erit, si autem maior esset excessus tenens se ex parte corporis corpus absolute perfectius diceretur. En manifestè redarguitur Hurtadus, & illius argumenti fallacia ostenditur, quae, ut rectè expendit Arriaga, procedit ex suppositione duplicis contradictorii, videlicet praedicatum corporis simplicis completi esse omnium perfectissimum, ita ut illius excessus nullo alio possit compensari, & similiter eandem summam perfectionem habere praedicata, quibus anima constituitur spiritualis, & capax videndi Deum, quibus principiis manifestè oppositis infert animam rationalem esse perfectiorem omni entitate non potenti videre Deum, & consequenter corpore simplicis, & simul corpus simplex esse perfectius omni entitate respiciente compositionem, & consequenter animo rationali, & consequenter animam rationalem esse perfectiorem, & imperfectiorem corpore simplicis, & corpus simplex esse perfectius, & imperfectius animo rationali.

12 Alij arguunt : non potest dari substantia materialis carens omni forma accidentali : ergo neque carens omni forma substantiali. De substantia spirituali idem confice argumentum : non potest dari substantia spiritualis sine aliqua forma accidentali : ergo neque sine forma substantiali. Nego consequentiam quidquid sit de antecedenti, quod si verum est non alia de causa nisi quia est de ratione creaturae iam constitutae in suo esse substantiali capacem esse alicuius mutationis accidentalis, quae per formam accidentalem faciendi est.

§. II.

De compositione integrali.

13 **A**ffirmo non solum posse dari corpus completum indivisibile integraliter secundum substantiam, sed quod sit subiectum quantitatis divisibilis, & extensae. Nulla firmitior probatio in his quaestionibus, quam illa, quae sumitur ex non repugnantia subiecti, quam argumentorum solutiones propugnabunt. Verumtamen antequam argumenta proponam, & solvam, nonnulla praemitto, quae meam conclusionem alienam non esse à vera Philosophia, & à principiis in aliis quaestionibus communiter admissis deductam esse ostendant. In primis de conceptu entis corporei non est divisibilitas integralis, ut ostendo Controvers. I. de anima, Punct. 5. ergo non ex eo quod totum sit corporeum debet esse divisibile integraliter, sed sufficit si sit impenetrabile, vel per se ipsum, vel saltem per quantitatem indivisibilem illi inhaerentem, quia essentia quantitatis non consistit in divisibilitate, seu extensione aptitudinali, sed in impenetrabilitate. Ex quo infero non repugnare corpus aliquod indivisibile integraliter. Partem aliam conclusionis, in qua affirmo posse ex huiusmodi corpore educi quantitatem divisibilem sic suadeo. Non repugnat res divisibilis, & extensaeducta ex subiecto indivisibili : ergo ex eo, quod corpus illud indivisibile esset, non repugnaret educi ex illo quantitatem indivisibilem : antecedens debent admittere omnes Thomistae, qui asserunt formas brutorum perfectiores esse indivisibiles, &

quantitatem, & alia accidentia extensa, & divisibilia educi ex toto composito, iuxta quae asserita quantitas divisibilis equi inadquate educitur ex forma indivisibili eiusdem equi, quia implicat educi adquate ex toto composito, qui inadquate educatur ex parte essentiali constitutiva compositi : ergo sicuti educitur quantitas divisibilis ex subiecto inadquate indivisibili, sic poterit educi ex subiecto adquate. Idem clarius admittunt plures Theologi asserentes praesentiam Angeli ex vi cuius constituitur in spatio divisibili, divisibilem esse, & habere partes realiter inter se distinctas efficientes omnes, & singulas subiectum indivisibile, ex quo educuntur : ergo non repugnat rem divisibilem educi ex subiecto indivisibili. Quod si dicas Angelum, & illius praesentiam esse spiritualementem, argumentum à paritate desumo. Non repugnat praesentiam spiritualementem divisibilem, & essentialiter per se ipsam actu extensam educi ex subiecto spirituali indivisibili : ergo non repugnabit, quantitatem corpoream, quae tantum per suam essentiam habet petere extensionem educi ex subiecto corporeo indivisibili. Confirmatur : si ex aliquo capite repugnaret educi quantitatem divisibilem ex subiecto indivisibili esset, quia accidens & subiectum debent commensurari, sed inter accidens spirituale divisibile, & subiectum spirituale indivisibile datur sufficiens proportio, ut accidens è subiecto educatur : ergo eadem potest dari in accidenti corporeo divisibili respectu subiecti corporei indivisibilis, non enim maior proportio requiritur inter accidens, & subiectum spirituale, quam inter accidens & subiectum corporeum.

14 **Obiic.** Effectus formalis quantitatis divisibilis est constituere partes subiecti extra alias partes, & illud extendere : sed non posset quantitas divisibilis praestare hunc effectum tali corpori : ergo non posset illi uniri, quia nulla forma posset uniri subiecto, cui non posset praestare suum effectum formalem. Effectum formalem cuiusvis formae nihil aliud esse quam totum resultans ex materia, & forma, ostendam Controvers. 8. Punct. 3. & ita sicuti ex diversis in specie subiectis, effi forma sit eiusdem speciei, resultat totum specie distinctum, sic resultat diversus effectus formalis, & ita licet ex quantitate, & ex subiecto divisibili resultaret necessàriò tanquam effectus formalis totum habens partes extra partes, posset dici ex quantitate, & ex subiecto indivisibili resultare diversum effectum formalem, quia resultaret totum specie distinctum, quod partes extra partes non haberet : verumtamen id omitto, & parco, plusquam par esset plures uti hac communicatione effectus formalis subiecto informato per formam, nam cum effectus formalis sit totum, & forma non communicat, nec tribuit totum subiecto : ita si strictè loquendum sit, debet non dici formam tribuere subiecto suum effectum formalem : verumtamen indulgendum est vulgo in loquendi modo, quo effectus formalis dicitur denominatio illa, quae subiecto accrescit, ex eo quod actu vniatur formae, & totum componat.

15 **His omisiss.** Respondeo subiectum habere actu partes extra partes quando entitatiue habet partes, provenire formaliter à praesentia & non à quantitate, quia per praesentiam formaliter constituuntur partes in illo spatio, in quo sunt. Neque ex vi quantitatis partes subiecti exigunt formaliter praesentiam, ex vi cuius una sit extra aliam, sed ex vi cuius quaelibet pars divisibilis, vel indivisibilis, vel quodlibet totum, cuiusvis sit conditionis, sit in eodem spatio, in quo est quantitas cui vniatur, & cum de facto diversae partes subiecti vniuntur diversis partibus quantitatis existentibus in diversis partibus spatij, ut sint partes subiecti in eodem spatio, in quo sunt partes quantitatis, quibus vniuntur, petunt esse partes extra partes, si tamen partes quantitatis essent in eodem spatio, partes subiecti, quae peterent esse illis intimè praesentes, peterent esse in eodem spatio. Eadem ratione si plures partes subiecti vniuntur eidem parti quantitatis, omnes peterent esse huic intimè praesentes & consequenter, inter se penetrare, & eadem pars, seu idem totum divisibile, vel indivisibile subiecti si vniuntur diversis partibus quantitatis existentibus in diversis spatiis, subiectum illud siue totale siue partiale peteret repeti in omnibus spatiis, in quibus erant partes quantitatis, cui erat vnitum. Hinc deprehendes totum integraliter indivisibile, de quo loquimur vnitum quantitati divisibili, ex vi illius vniionis tantum habitum exigere praesentiam quandam per

per quam repeteretur in omnibus partibus spatij in quibus erant partes quantitatis, quibus erat vnitum, quod vniuersaliter præstat quantitas cuiusque subiecto, sicuti quælibet alia forma, quæ petit subiectum existens in spatio, in quo ipsa est, quia tamen speciale est quantitatis petere habere partes non penetratas, ideo quando vnitur subiecto habenti partes cum correspondentia secundum vnionem partis subiecti, ad partem quantitatis, sicuti contingit in quantis, quæ agnoscimus existentia, tribuit subiecto petere habere partes extra partes, vt correspondeant partibus ipsius quantitatis, quibus sunt vnitæ.

Obiicit. secundo. Forma debet commensurari cum subiecto ex quo educitur: ergo non potest educi forma diuisibilis ex subiecto indiuisibili. In isto manifestè: forma materialis indiuisibilis educitur in opinione Thomistarum, & potest educi in sententia maioris partis totius scholæ ex subiecto diuisibili: ergo sicuti non repugnat ex defectu commensurationis educi in diuisibilem formam ex subiecto diuisibili, ita non repugnat ex de-

fectu huius educi formam diuisibilem ex subiecto indiuisibili, non enim datur maior commensuratio formæ indiuisibilis ad subiectum diuisibile, quàm formæ diuisibilis ad subiectum indiuisibile. Secundo non maior requiritur commensuratio formæ cum subiecto informationis, quàm cum subiecto vnionis: sed indiuisibilitas formæ non impedit commensurationem requisitam, vt informet subiectum diuisibile, vt patet in anima rationali; neque vt educatur ex illo: ergo diuisibilitas formæ non tollet commensurationem requisitam, vt possit educi ex subiecto indiuisibili. Respondeo formam tantum exigere esse in eodem spatio, in quo est subiectum ex quo educitur quod potest habere forma diuisibilis respectu subiecti indiuisibilis, quia subiectum erit repetitum in omnibus partibus spatij in quibus fuerit pars formæ, quæ ex illo educitur, quæcumque autem commensuratio præter hanc superflua erit, vt forma ex subiecto educi possit. Vide quæ dixi num. 13. de præsentia Angeli. Alia argumenta similia fieri possent, quæ ex doctrina tradita facillè quisque soluet.

LIBER SECVNDVS PHYSICORVM.

EXPLICATA fuit libro primo natura *Totius* secundum se, & secundum illa, quæ intrinsecè includit; opus est in secundo explicare idem totum in ordine ad proprios motus, qui à toto, & à principiis intrinsecis, quæ includit, proueniunt, & in ordine ad causas intrinsecas, ex quibus componitur; & extrinsecis, à quibus dependet.

CONTROVERSIA VI.

De Natura.

NATURAM Aristoteles primò in hoc libro contemplatur, vt pote causam motuum in ordine ad quos Totum corporeum in præsentiarum idem Philosophus meditat.

PUNCTVM PRIMVM.

Definitur natura.

NON poterimus non aberrare in lato campo, per quem nomen *natura* vagatur, si viam non sternimus distinguentes varias naturæ acceptiones, vt certam nobis sectandam præfigamus.

2 Varias naturæ acceptiones referunt Conimbr. libr. 2. phys. q. 1. art. 1. & ex illis, qui postea de hac re egere, quas omnes breuiter referam. Primò natura sumitur à probis Philosophis, quorum Seneca 4. de officiis, & D. Augustin. lib. 15. de Trinit. c. 1. pro substantia infinita, Deo videlicet Optimo, Maximo, omnium rerum opifice, quem aliqui barbarè vocant naturam naturantem, hoc est creatorem reliquas naturas, quas iidem naturatas, id est, creatas appellabāt. Secundo sumitur natura pro quidditate seu essentia rei. In hoc sensu dicimus Verbum assumpsisse naturam humanam, hoc est, illa, quæ essentialia sunt homini; & in eodem sensu dicimus definitionem explicare naturam rei, videlicet illa, quæ sunt de essentia rei. Nota passim

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

rectè Conimbr. assignasse discrimē inter naturam, & quidditatem, natura enim dicit esse rei in ordine ad se, quidditas verò dicit esse rei in ordine ad definitionem, quæ respondemus interroganti, quid est hoc. Tertiò sumitur natura pro tota collectione rerum naturalium, quo sensu dixit Aristot. 12. Metaph. cap. 7. text. 38. naturam pendere à principio, hoc est, totam hanc mundi machinam dependere à prima causa. Quartò sumitur pro causis naturalibus secundum innatam propensionem, atque virtutem. In hoc sensu dicimus naturam abhorre superfluum, nihil vanè moliri, vacuum non permittere. Quintò sumitur natura pro temperamento, seu complexione cuiuscumque viuientis ex quatuor qualitatibus resultant. Vltimò sumitur natura pro viuientium generatione, quæ natiuitas seu nascentia appellatur, vnde natura dicitur. Hæc est propria, & genuina huius nominis significatio, & vocis acceptio, quia tamē generatio ab interno principio prouenit, nomen naturæ deriuatum fuit, ad significandum internum principium cuiuscumque generationis, seu motus, & hoc titulo substantia, siue viuens, siue non viuens, quæ est principium motus, natura dicitur, de quo principio in præsentia Aristoteles disserit. Has naturæ acceptiones apud Conimbr. latius reperies loco citato, quibus nec verbum addidi, illorum enim tum eruditio magna, tum materiæ leuitas quidquam addi non permittit.

Naturam secundum propriam acceptionem, quam vltimò retuli definit Aristot. text. 3. *Principium, & causa, vt id moueatur, & quiescat, in quo primò, & perse, & non secundum accidens inest.* In prima definitionis voce offendunt Doctores, quæ in hac definitione superflue videtur, ad quid enim *principium*, & *causa*, ponitur in definitione, si causa conceptus in se formaliter principij conceptum exprimit. Auicenn. cum Burleo, quibus consentit Tolerus dicit per *principium* intelligi formam, per *causam* materiam.

Q. 2 Abs